

Malá exkurzia v histórii karavaningu na Slovensku a úvaha o budúcnosti státia pre karavany.

Slovensko, ako súčasť Československa je zakladajúcim členom medzinárodnej organizácie FICC od roku 1933. Vrcholové svetové stretnutia sa konali na Slovensku v rokoch 1974 a 1991- vtedy už vyslovene ako slovenská záležitosť v kontexte pomlčkovej vojny. Tieto stretnutia sú v histórii FICC zapísané zlatými písmenami s účasťou viac ako 7000 ľudí na každom podujatí. Obidve tieto sa realizovali v dnes už nejstávajúcom FICC kempu v Tatranskej Lomnici. Najmä stretnutie v roku 1974 bolo inšpiráciou pre stavbu nových slovenských kempingov. Krátko po tomto stretnutí sa napríklad začala stavba kempingu v Piešťanoch s vrcholovými parametrami, boxy, voda a električka na parcele vtedy nebola bežnou záležitosťou ani vo vyspelých krajinách. No kemping Lodenica je tiež už zatvorený - je vo vlastníctve štátu! (Na fotografii z roku 2009.) Postupne sa z typických chatových osád s ponukou miesta pre stany stáli autokempingy v dnešnom význame slova. Bolo bežné, že pokiaľ ste nemali rezerváciu, do kempingu ste sa nemali šancu v sezóne dostať a to platilo aj pre 30 hektárový

kemping na Duchonke, otvorený v roku 1966. Na obrázku už nejstávajúci kemping vo Vrátnej doline, kde bol prvý národný zraz. Pod ním zraz v Trusalovej s ukážkou "amatérskych" karavanov a príslušenstva.

Karavaning u nás prešiel unikátnou cestou. Napriek tomu, že len na Slovensku boli minimálne traja výrobcovia karavanov, ich sortiment a početnosť výroby nestačili záujmu Slovákov o karavaning. Už pred rokom 1970 sa vytvorila u nás vo svete neopakovateľná situácia / platilo pre celé vtedajšie Československo/ a to množstvo individuálnych staviteľov obytných príviesov a obytných automobilov rôznej koncepcie, ale mnohokrát špičkovej kvality. Vznikalo tak v amatérskych podmienkach, zväčša pod krytím Zväzarmu, množstvo karavanov porovnateľné s produkciou oficiálnych výrobcov. Unikátne výtvy sa občas ešte podarí stretnúť v kempingoch. Karavanisti boli zväčša organizovaní jednak v už zmienenom Zväzarme a tiež v ČSZTV, ktorá mnohokrát poskytovala svojim organizáciám obytné príviesy pre svojich členov. Organizovali sa stretnutia členov klubov po Slovensku a každý rok boli organizované aj vrcholové akcie obidvoch organizácií vo forme Národného zrazu a Rally campingu a caravaningu. Po 50 ročnej histórii sa obidve akcie poriadajú už v jednom termíne. Rovnako po dlhej dobe boli kluby zjednotené do SACC, ktorá v roku 2020 oslávila 30 rokov od svojho založenia. SACC zastupuje slovenských karavanistov vo všetkých relevantných združeniach od FICC po organizáciu krajín V4 Dahlie rally, kde je dokonca náš zástupca prezidentom, čo je ocenením zásluh slovenských karavanistov na medzinárodnej scéne.

Zástupcovia karavanistov sa pravidelne zúčastňujú na svetových a európskych stretnutiach karavanistov a platilo to aj v dobe do roku 1989, keď práve karavanisti patrili k ojedinelým reprezentantom Československa na svetovej scéne. Dnes delegácie na špičkových stretnutiach dôstojne reprezentujú Slovensko a sú rešpektovanou súčasťou svetového hnutia. Na obrázku prezident FICC na návšteve našej delegácie na rally v roku 2019 vo Francúzsku a počas slávnostného otvorenia.

Zástupcovia karavanistov sa pravidelne zúčastňujú na svetových a európskych stretnutiach karavanistov a platilo to aj v dobe do roku 1989, keď práve karavanisti patrili k ojedinelým reprezentantom Československa na svetovej scéne. Dnes delegácie na špičkových stretnutiach dôstojne reprezentujú Slovensko a sú rešpektovanou súčasťou svetového hnutia. Na obrázku prezident FICC na návšteve našej delegácie na rally v roku 2019 vo Francúzsku a počas slávnostného otvorenia.

História nášho karavaningu je zhrnutá napríklad v brožúre 50. rokov národných zrazov, ktorá bola vydaná tlačou a je aj na stránke www.caravaning.sk.

Kempingy sa na Slovensku budovali už od počiatku motorizácie, rozširovala sa pôvodná

funkčnosť z česka okopírovaných osád, lúk pre stany neskôr chatových osád. Pre obmedzenú možnosť cestovať a nedostatočnú kapacitu turistických ubytovacích zariadení sa značná časť obyvateľov v snahe užiť si dovolenku uchýlila k pobytu v stane. To v spojitosti s rozšírením počtu automobilov viedlo k naplneniu významu slova autokemping. Na budovanie typických kempingov mal výrazný vplyv úspech FICC rallye v Tatrách v roku 1974. Autokempingy vznikali najmä pri budovaných vodných plochách nádrží a priehrad. K dnešnému dňu je na našom území viac ako sto autokempingov rôznej veľkosti, kvality a určenia. Od záhradných cez táboriská a minikempingy po štvorhviezdičkové kempingy. Do roku 2021 platná vyhláška 277/2008 určovala všetky charakteristiky jednotlivých tried kempingu a nároky na jeho vybavenie. Táto však bola v roku 2021 zrušená. Základnú funkciu klasifikácie kempingov, vo svete bežnou, prevzala SACC.

Výstavbu státi pre karavany, zaužívané ako stellplatzy, sme sa snažili dostať do legislatívy cez aktualizáciu zmieňovanej vyhlášky. Na jednaniach sa

ustálilo nasledujúce znenie : aby bol zrejmy kontext ostatných podmienok, uvádzam aj definície súvisiacich zariadení.

Turistická ubytovňa je jednoduché ubytovacie zariadenie s väčším počtom lôžok v izbách. Hostia majú k dispozícii spoločné hygienické zariadenia. Hostel je jednoduché ubytovacie zariadenie s vyčšším počtom lôžok v izbách, so spoločným hygienickým zariadením a kuchynkou.

Chatová osada je ubytovacie zariadenie na prechodné ubytovanie hostí výhradne v ubytovacích objektoch prevádzkovateľa v dvojlôžkových až štvorlôžkových izbách. Chatová osada môže byť vybudovaná ako

- samostatný areál, ktorý spĺňa všetky náležitosti uvedené v tabuľkovej časti prílohy,
- súčasť kempingu, pre ktorú platia rovnaké klasifikačné znaky ako pre samostatný areál chatovej osady, ale vstupné priestory s recepciou a všetky ostatné zariadenia a vybavenosť sú spoločné,
- dependance hotelového zariadenia, ktoré poskytuje pre hostí ubytovaných v chatovej osade celý rozsah služieb zodpovedajúci príslušnej triede chatovej osady.

Kemping je ubytovacie zariadenie, ktoré vo svojom areáli umožňuje hostom ubytovať sa vo vlastných mobilných ubytovacích zariadeniach, akými sú najmä stan, obytný príves, obytný automobil, alebo v mobilných a pevných ubytovacích objektoch prevádzkovateľa, akými sú najmä mobilný dom, bungalov, chata alebo zrub. Hostom poskytuje okrem základnej hygienickej vybavenosti aj možnosť stravovania, rekreačno-športovú, kultúrno-spoločenskú a obchodnú vybavenosť v rozsahu príslušnej triedy. Kemping je umiestnený v prírodnom prostredí s trávnatými plochami, zeleňou a rovinným terénom pod ubytovacími zariadeniami. Areál kempingu je oplotený alebo inak prírodne ohraničený s uzamykateľnou bránou alebo rampou a prístup k nemu je umožnený verejnosti prístupnou cestou. Do tejto kategórie patrí aj minikemp, ktorý predstavuje doplnkové zariadenie, najmä k iným kategóriám ubytovacích zariadení alebo k reštauráciám a športovým areálom. Hostia minikempu využívajú ich cestné a parkovacie plochy, vstupné priestory a pohostinskú vybavenosť. Minikemp poskytuje hostom ubytovanie vo vlastných ubytovacích zariadeniach hostí, najviac v dvadsiatich trvale označených kempingových jednotkách s elektrickými prípojkami, z ktorých časť môžu tvoriť kempingové parcely vybavené elektrickou, kanalizačnou a vodovodnou prípojkou na umiestnenie mobilných domov. V ďalšom minikemp spĺňa požiadavky najmenej kempingu triedy **.

Táborisko je jednoduché sezónne ubytovacie zariadenie na ubytovanie hostí v ich vlastných ubytovacích zariadeniach. Areál táboriska je označený a prírodne ohraničený. Za zníženej viditeľnosti je centrálné osvetlený. Prijímanie hostí je zabezpečené na vyhradenom a vyznačenom mieste najmenej s osemhodinovou službou sústredenou v čase najväčšieho príchodu a odchodu hostí. Táborisko má prístupný zdroj pitnej vody a WC osobitne pre mužov a osobitne pre ženy. V táborisku sú určené miesta pre nádoby na odpadky a je zabezpečený ich pravidelný odvoz

Státie pre obytné prívesy a obytné automobily je vymedzený priestor na krátkodobé státie obytných prívosov a obytných automobilov v trvaní maximálne 48 hodín. Priestor môže byť vybavený elektrickou prípojkou a musí mať prístupný zdroj pitnej vody (minimálne v dostupnej vzdialenosti predaj balenej vody). V priestore musí byť miesto určené pre nádoby na odpadky ; súčasne musí byť zabezpečený ich pravidelný odvoz. Služby môžu byť poskytované bez obsluhy. V mieste státia je zverejnený prevádzkový poriadok a telefonický kontakt na dostupného zodpovedného zamestnanca. Ak je státie vybavené výlevkou pre odpad z obytného prívesu alebo obytného automobilu, maximálnu dobu státia určí prevádzkovateľ. Prevádzkovateľ môže, podľa miestnych podmienok, obmedziť vstup pre obytné prívesy, prípadne stanoviť maximálnu dĺžku obytného auta, prípadne súpravy.“.

Na Slovensku v predchádzajúcom období bol najznámejší stellplatz / v tomto kontexte vhodné označenie/v Čilistove.

6 Stellplatz – karavanové státie sa nachádza v oploštenom areáli obce Samorín časti Čilistov, ležiacom 20 km od hlavného mesta Bratislava pri rieke Dunaj. Kapacita miest na státie je do 25 karavanov. Stellplatz sa nachádza v atraktívnej oblasti, nudiť sa tu určite nebudete. Všetky zaujímavosti a atrakcie sú od nás len na skok. Neďaleko sa nachádza najširšia časť zdrže vodného diela Gabčíkovo, ktorú oddeľuje od Čilistova vysoká hrádza. Koruna hráže súčasne slúži ako cyklotrasa Bratislava – Gabčíkovo. Pod hrádzou stojí Hotel Kormorán so svojim krásnym parkom, lagúnom a lávkou. Ak máte chuť na cyklotúru, odporúčame navštíviť Kompu – Kyslica, ktorá Vás bezplatne prevezie na druhú stranu vodnej nádrže do obce Vojka. Kompa je vzdialená od Čilistova cca 5 km. V susedstve je Aquapark s vodným svetlom, doslihy, parkúr a lesopark. Plati sa prostredníctvom parkovacieho automatu. Budeme radi ak sa u nás zastavíte a vôbec nám nebude vadit ak si vyťahnete svoje markízy a strávite tu niekoľko dní.

Stellplatz – caravan parking is located in a fenced area in the village of Samorín in the district of Čilistov, located 20 km from the capital of Bratislava near the Danube River. The capacity of parking places is up to 25 caravans. Stellplatz is located in an attractive area that you definitely won't be bored in. All sites and attractions are just around the corner from us. The widest part of the Gabčíkovo water reservoir, separated from Čilistov by a tall dyke, is located nearby. The crown of the dyke also serves as the Bratislava – Gabčíkovo cycling route. The Kormorán Hotel with its beautiful park, lagoon and footbridge is located under the dyke. If you want to cycle, we recommend visiting the Kyslica ferry, which will take you to the other side of the water reservoir in the village of Vojka free of charge. The ferry is located about 5 km from Čilistov. There is an Aquapark with a water world, horse racing, show jumping and a forest park in the vicinity. Payment is made through the parking machine. We will be happy if you visit us and we won't mind at all if you pull out your sunshade and spend a few days here.

Dnes, najmä s ohľadom na situáciu s koronavírusom a rôzne s tým spojené obmedzenia, sa otvárajú miesta, umožňujúce státie obytným autám a obytným prívosom. Veľký záujem o zriadenie státia pre karavany v blízkosti reštaurácií, hotelov a podobných zariadení je následkom poznania, že karavanista je pre dané zariadenie prínosom a nie záťažou. V danom prípade, keď zariadenie má parkovacie miesto, odstavnú plochu je jednoduché vyčleniť časť tejto plochy pre karavany, umožniť im pripojenie na elektrickú energiu a umožniť používať vlastné sociálne zariadenie. Horšie je to vtedy, keď je to súčasť verejnej komunikácie, kedy umiestnenie dopravnej značky o rezervovanom parkovaní podlieha schvaľovaciemu postupu.

Na Slovensku sú stále napriek deklarovanej kampani o podpore cestovného ruchu oblasti, kde je absolútny nedostatok ubytovacích zariadení (infraštruktúra všeobecne) a tým je problém do danej oblasti prilákať návštevníkov. Ved' si len uvedomme, že máme unikáty zapísané v Unesco, pri ktorých nie je ani len stála otváracia doba pre nedostatok návštevníkov. Prítom zlepšenie podmienok pre cestovný ruch v daných miestach môže zlepšiť kvalitu života miestnych obyvateľov. Nemusí to byť náročná investícia. Stačí nájsť vhodné miesto v obci, či jeho okolí a zriadiť tam miesto, kde sa na krátku dobu zastaví karavanista. Za tú dobu je ochotný zaplatiť za návštevu kultúrnej pamiatky, kúpiť si spomienkové predmety, doplniť svoje zásoby a určite navštíviť stravovacie zariadenie s regionálnou kuchyňou. Keď sa vrátíme k definícii státia, tak je to priestor, ktorý v podstate požaduje iba označenie o možnosti stáť a miesto na zber smetí! O reklamu sa postarajú aplikácie informujúce o podobných miestach karavanistov z celého sveta. V dnešnej

dobe, práve takéto miesta sú v strede záujmu návštevníkov, vyhýbajúcich sa hromadným akciám. Stále je treba mať na pamäti, že nie je treba budovať náročnú infraštruktúru, veď karavanista má všetko so sebou. A na čo je treba rovnako myslieť, že prišiel za poznáním, kultúrnym zážitkom a je to ochotný zaplatiť. To je prieor pre rozvoj unikátnych oblastí našej republiky bez

komplikovaných riešení. A nie je to otázka nejakého krátkodobého boomu. Veď podobné miesta sú v prevádzke v rozvinutých krajinách desiatky rokov. Sačí si otvoriť nejakú aplikáciu a porovnať počet takýchto ponúkaných miest bežne ponúkané množstvo presahuje 20 000 miest pre okolité krajiny, pre Nemecko je to štandardne cez 4000 miest. Pre Slovensko je to niekoľko desiatok miest.

Pri kultúrnych pamiatkach vo Francúzsku je bežné bezplatné parkovanie karavanov na vyhradených parkoviskách a prípadne aj bezplatné státie na stellplatzi v blízkosti takejto pamiatky. Je to dané iným kultúrnym vývojom v tejto oblasti a zároveň to zaisťuje viac miesta na bežných parkoviskách pre osobné autá. Toto je napríklad v blízkosti jedného z hradov na Loire. Je pravda, že sú tam aj platené stáňa. Záleží na vybavení ale zväčša sú vybavené automatizovanou platbou. Situácia v Nemecku je trochu iná, tam sme nestretli bezplatné stáňa, ale pri malých stániach napríklad pri vinárstvach, reštauráciách bolo parkovanie ako bonus pri tržbe nad určitú hranicu. Nie je vzácnosťou, že malé stáňa sú len niekoľko metrov od veľkého obecného stáňa, alebo veľkého kempingu!

To, čo je pre nás úplne nezvyklé, a robí to zahraničným karavanistom problém, je ochrana životného prostredia a služba karavanistom v servisných strediskách. Je úplne bežné, že pri príchode do obce, mesta, vás víta informačná tabuľa, kde je servisné miesto pre karavany. U nás podobnú možnosť ponúkajú iba kempingy a aj

to iba niektoré. Vzácnosť je ponuka pre neubytované karavany. Pritom bohužiaľ musíme priznať, že sa mnohokrát, najmä pri tak rozšírenom pobyte na divoko (oddôvodňované nedostatkom iných možností na bobyť mimo kempingu) hreší v ochrane životného prostredia zanechaním výrazných stôp po pobyte na mieste. Niekedy to ide až tak ďaleko, že obce v týchto miestach zakážu státie karavanov. Ale je to spoločný problém, obec nemá záujem vytvoriť podmienky na bezpečné státie karavanov a bohužiaľ niektorí karavanisti sa zas vyhovávajú na to, že nemali inú možnosť. Ak si vezmeme príklad od Francúzov, potom v miestach takéhoto zhromažďovania sú umiestnené servisné miesta pre vypustenie čiernej vody a šedej vody - pomenovanie podľa stupňa znečistenia (čierna voda je obsah kazety chemického WC a šedá voda je obsah nádrže karavanu z umývania riadu, sprchovania a podobne) a možnosť natankovať pitnú vodu. Bežne je spolplatnený iba odber vody. Umiestnenie odpadu je bezplatné z jasného dôvodu, aby tí čo chcú ušetriť nehľadali inú možnosť zbavenia sa odpadu.

Určite by pomohlo budovanie takýchto miest na odpočívadlách diaľnic, čerpacích staniciach pohonných hmôt - vo Švajčiarsku som zažil už dávno, že po natankovaní som mal možnosť bezplatne vykonať celý servis auta a dokonca sa na noc pripojiť bezplatne na elektriku, ale to je Švajčiarsko. Budovanie servisných miest je náročnejšie pretože je spojené s činnosťou, ktorá je podmienená stavebným konaním. Aj tu je však dočasné riešenie možné. Ako miesto na

vyprázdnenie čiernej a šedej vody môže slúžiť upravený kanalizačný uzáver / pozor na dažďovú kanalizáciu, to nie!/. Podobné riešenie som zažil v Nemecku a tiež v moskovských Sokolnikoch. Čo môže byť inšpiráciou pre okamžité riešenie. Pozor treba dávať na vlastnícke vzťahy a kompetencie.

Základom pre úspešné fungovanie systému kempingov, stánia pre karavany a servisných stredísk je informovanosť. Jedna vec je informovanosť na internete, keď ani vlastník miesta netuší, že sa dostane do voľne prístupnej databázy pre možnosť prenocovania. Aj nám sa stalo, že sme sa rozhodli využiť informáciu o možnosti stánia s karavanom neďaleko centra väčšieho mesta. Po príchode sme zistili, že sa jedná o parkovisko pre osobné autá a večer už bolo samozrejme plné. Tak sme museli hľadať kemping na predmestí a večer strávený v centre mesta bol ten tam. Druhá vec je značenie všeobecne akceptovanými značkami a pokiaľ je to súčasť verejnej komunikácie aj značkami, ktoré zodpovedajú platnej legislatíve! Na ašom území platí vyhláška 90/1997 Z.z. v jej novelizáciách. Tam použiteľné značky

D 11a
Parkovisko

D 12
Vyhradené parkovisko

D 29a
Táborisko pre stany

D 29b
Táborisko pre obytné prívesy

D 29c
Táborisko pre stany a obytné prívesy

V II. diele ktorý hovorí o zvislých dopravných značkách je uvedené k informačným dopravným značkám nasledujúce :

K dodatkovej tabuľke č. E 9: Dodatková tabuľka Druh vozidla (č. E 9) obmedzuje platnosť značky, pod ktorou je umiestnená, na vyznačený druh vozidla; tento druh vozidla sa vyznačuje symbolmi so zákazových značiek.

No a v zákazových značkách nie je symbol karavanu. V Európe stretáme rôzne iné značky, ktoré informujú motoristu o dôležitých informáciách čo sa týka karavanningu. Napríklad Nemecká norma používa pre túto oblasť nasledujúce symboly informatívne značky pre miesto pre stany a obytné prívesy, pre obytné autá a obytné prívesy a novšia značka miesto pre obytné autá. Podobné sú aj dodatkové tabuľky.

Francúzske dopravné značky poznajú podobné označenie ako je platné u nás: miesto pre obytné autá a obytné prívesy, prípadne miesto pre stany, obytné autá a obytné prívesy. Dokonca pri informáciách používajú skôr nemeckú symboliku, ako symboly pochádzajúce z vlastnej normy.

Tak často používaná informačná značka servisné miesto, nie je kodifikovaná vo francúzskej ani nemeckej vyhláške o doprave. Používa štandardy tvorby príslušného typu informačných značiek, ale je to niečo navyše. V prípade, že sa nejedná o príkazovú, alebo zákazovú značku je to akceptovateľné. Pokiaľ chceme z tejto exkurzie vykonať záver je treba používať pravdepodobne informačný panel, vyhnúť sa formátu dopravnej značky, nakoľko ten neobsahuje požadovanú informáciu a dokonca môže byť mätúci, pokiaľ použijete značku D29b a pritom vylúčite z priestorových a funkčných dôvodov obytné prívesy z možnosti požívať státie! Pokiaľ sa rozhodne o používaní dopravnej značky D12 s dodatkovou tabuľkou obytného auta z Nemecka, bude to každému zrejmé a pri bežnom používaní dodatkových tabúľ pri tejto značke mimo striktny vyhláškou stanovených podmienok asi aj tolerované.

Informačnú tabuľu pre servisné stredisko je vhodné použiť bežne používanú symboiku v Európe a vzhľadovo sa inšpirovať Nemeckou normou.

To je síce to čo sa týka formy a označenia, ale podstatne dôležitejšou otázkou ako je kompetencia je financovanie servisných miest po Slovensku v záujme ochrany životného prostredia a najmä povrchových vôd a následne spodných vôd. Je tu síce boom karavaningu ale nepredpokladám, že vrchol. Ten bude v rozpätí niekoľkých rokov a bude niekoľko rokov aj trvať. To znamená, že problém likvidácie odpadu čiernej a šedej vody z rastúceho počtu obytných prívosov a obytných áut nás neobíde. A čím skôr sa mu budeme venovať, tým menšie škody sa napáchajú. Je v dnešnej ťažkej dobe akým takým uspokojením, že aspoň časť cestovného ruchu na Slovensku úplne nebola zničená. Ponuka zimného státia v kempingoch - niektoré ponúkajú túto službu mimo svojej oficiálnej prevádzkovej doby, pretože nie sú pripravené na celoročnú prevádzku / voda, sociálky /. Mnohé kempingy našťastie prešli na celoročnú prevádzku a rastú nám aj miesta, ktoré ponúkajú státie pre karavany. Či sú to "stellplatzy", alebo len tolerované státia pri horských chatách, lyžiarskych strediskách a na verejných parkoviskách v turistických centrách platí všeobesná zásada, vždy si overte či môžete a za akých podmienok. Máte potom klud vy aj tí čo prídu po vás. Chcem vám poďakovať za slušné správanie a ochranu našej prírody, robíme to pre seba a pre naše deti. Ešte raz ďakujem